

Argas columbarum is echt een dier van warmere landen en vermoedelijk om die reden zeldzaam in Nederland. Mogelijk echter komt het dier veel meer voor dan bekend is. Enige keren is de teek in Limburg signaleerd, zoals b.v. te Heerlen, maar in de laatste tijd zijn ook in Amsterdam enige gevallen bekend geworden. Het Zoölogisch Museum te Amsterdam-Oost (Zeeburgerdijk 21) zou gaarna inlichtingen willen hebben omtrent het voorkomen van de duivesteek in ons land. Men kan de berichten ook doorgeven aan ons museum. De heer Marquet deelt mede, dat in de dertiger jaren zeer veel teken voorkwamen op de duiven van het Vrijthof te Maastricht. Vele jonge duiven zijn toen dood gezogen.

De heer Poot heeft een doos met doodgravers en aaskevers meegebracht om er iets over te vertellen. Beide groepen worden veelvuldig op aas aangetroffen, vooral in het eerste stadium van ontbinding. Met hun sterk ontwikkelde reukorganen ruiken zij kadavers op vrij grote afstand. Indien mogelijk worden de lijken, waarop de wijfjes haar eieren afzetten, enigszins ingegraven en bedekt. De larven, die enkel huid en beenderen overlaten, verpoppen zich in de grond. Dan breekt het tweede stadium aan, waarin wij op de huiden en beenderen weer andere kevergroepen o.a. *Dermestidae* aantreffen. In het derde stadium tenslotte vinden we nog enkele keversoorten, die de laatste vleesresten van de botten verwijderen. Van de doodgravers komen in ons land 8 soorten voor, waarvan 2 geheel zwarte en 6 rood-zwart gestreepte soorten. De grootste en zeldzaamste is de zwarte *Necrophorus germanicus*, die vooral op grotere lijken schijnt voor te komen en dan nog slechts in de Oostelijke provincies. De overwegend donker getekende aaskevers worden bij gebrek aan kadavers wel eens schadelijk voor landbouwgewassen o.a. bieten en koolzaad.

Van de heer Maassen uit Montfort is een schriftelijke mededeling binnengekomen omtrent het voorkomen van de beverrat in Midden-Limburg. Te Wessem werden eind december zes beverratten gevangen in de leemkuilen bij de steenfabriek Joosten. Ook te Linne en Montfort zijn beverratten waargenomen.

Tenslotte nog een kleine rectificatie. De uitgraving van de in het verslag van 6 dec. vermelde fulgurië (Natuurh. Maandbl. 1961, p. 119) was niet het werk van de heer W. Felder,

maar van de leden van de afd. Limburg van de Nederl. Geolog. Ver., zo deelt de heer Felder ons zelf mee. Deze leden hebben de fulgurië aan het museum geschonken als bewijs van erkentelijkheid voor de gastvrijheid, die zij meermalen in het museum genoten hebben. De fulgurië is ook niet de door de heer J. Nillesen ontdekte fulgurië, welke wordt beschreven in Grondboor en Hamer (december 1961, p. 322). Beide fulguriëten, de onze en de laatste, zijn afkomstig uit Hergenrath (B.).

VOGELBESCHERMING IN DE TUIN

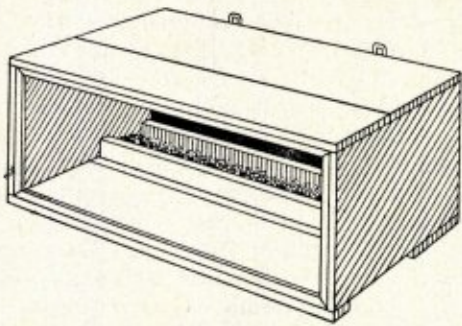
door

P. J. van NIEUWENHOVEN

Vanouds gold in de volksweerkunde, dat er een strenge winter kwam, wanneer de bonte kraaien zich in de nabijheid van menselijke nederzettingen waagden. Het is tegenwoordig wel duidelijk, dat deze opvatting niet juist is, al steunt ze op een juiste waarneming; de dieren komen ten gevolge van de strenge winter in de buurt van onze huizen. Zij zijn dus geen weerprofeten, maar slachtoffers van de koude. Net als een aantal andere vogelsoorten worden zij door hun instinct naar sneeuwvrije plaatsen gedreven. Daar alleen kan misschien enig voedsel gevonden worden. En die sneeuwvrije plaatsen bevinden zich tussen de huizen, waar de sneeuw weggelopen is, en op de autobanen, waar veel gereden wordt. Vandaar dat op snelwegen in bosrijke streken zoveel zangvogels overreden worden, wanneer het gesneeuwd heeft.

Van deze neiging, steden en dorpen op te zoeken na het vallen van sneeuw kunnen wij, vogelliefhebbers een goed gebruik maken, om onze gevleugelde vrienden door de winter heen te helpen. Door in parken en plantsoenen, maar ook in tuinen en op erven geregeld voeder te verschaffen, behoeden we menige vogel voor de hongerdood. Zo'n voederplaats behoeft eigenlijk alleen maar te bestaan uit een sneeuwvrije plaats. Als we daar wat kaf strooien, lokt dit de zaadetende vogels aan, zodat we ze zo doel-

Voederbak voor de vensterbank

matig van voedsel kunnen voorzien. Strooi vooral vetrijke zaden, zoals hennep, raapzaad, zonnepitten, lijnzaad. De verzorging van zo'n vogelvoederplaats wordt vooral voor onze kinderen attractiever, als er een echte voedertafel bij komt te staan. Een kale plank op een paal is eigenlijk alweer voldoende. Maar het staat zoveel mooier, als we er een echt huisje van maken. Bovendien blijft het verstrekte voer dan droog, en waait het niet weg. Een modern gebogen plastic dak is misschien wel het beste: we kunnen de vogels dan in het huisje bezien; of als U wilt, de vogels kunnen het voer in het huisje zien liggen.

Ook zonder tuin kunnen we de vogels in de winter voeren, nl. op de vensterbank. Hier zijn zeer doelmatige opstellingen te maken met behulp van glasplaten, die de regen en de wind tegenhouden, en het mogelijk maken, vanuit de kamer de bezoekers te observeren. Er zijn zelfs kleine plastic huisjes in de handel, die met behulp van een paar zuigers tegen de ruit geplakt worden, en zeer goed voldoen, vooral wanneer men in het begin de vogels wegwijs maakt met een snoertje pinda's een vetbol of een stukje spek, dat bij zo'n huisje wordt opgehangen.

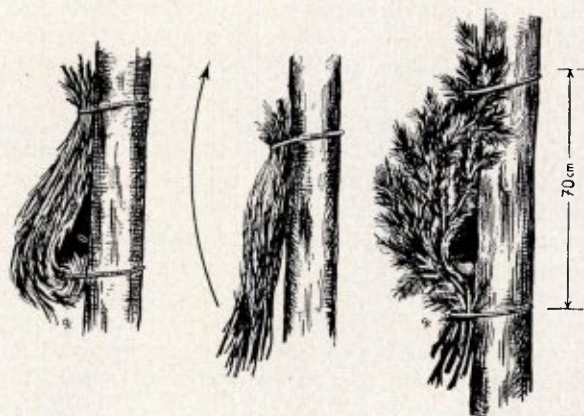
Het is zeer belangrijk, dat er op geregelde tijden gevoerd wordt; wij krijgen zo vaste klanten, die op hun dagelijkse ronde niet voor niets komen. Natuurlijk houden we de voederplaatsen vrij van sneeuw. We kunnen dan ook vreemdelingen verwachten. In Maastricht zijn de voeder tafels in parken en plantsoenen sinds enige jaren door de schooljeugd geadopteerd, op initiatief van het comité Jeugdige Natuurvrienden, dat de tafels en het voer ter beschikking stelt. Het is de bedoeling, dat de leerlingen van de school in de buurt om de beurt corvee hebben. Vooral bij

zware sneeuwval wordt heel wat van de jongens en meisjes gevraagd. De vogels zijn nu eenmaal niet geholpen met voedsel, dat onder de sneeuw ligt, en diep bevroren is.

Het is duidelijk, dat zo'n voedertafel in de buurt van de school een belangrijk hulpmiddel kan zijn bij het onderwijs. Er komen heel wat vogels op af. Stelt U voor, dat elke nieuwe waarneming op een wandplaat kan worden opgezocht, en op het prikbord wordt aangeplakt, b.v. in de vorm van een plaatje. Wat zouden we zo aan onze leerlingen een massa vogels kunnen leren. Bovendien gebeurde het dan op een aangename manier en waren de vogels er mee geholpen.

Een andere manier om parken en plantsoenen, maar ook tuinen en erven aantrekkelijk te maken voor vogels is het aanplanten van besdragende heesters: hultst, sneeuwbes, gelderse roos, vuurdoorn, enz. Vanzelfsprekend moeten wij het dan niet erg vinden, wanneer de vogels de mooie bessen komen wegpikken. Er zijn netten in de handel, waarmee men dit kan verhinderen. Een ander hulpmiddel zou kunnen zijn, uitgebloeide planten te laten staan tot na de winter. Het is verrassend, zoveel vogels er op een uitgebloeide border afkomen, om de vruchten of zaden weg te pikken uit de bloemhoofdjes van kaarden en distels, helianten en asters, guldenroede en toortsen. De tuin ziet er natuurlijk wel wat rommelig uit, en er wordt nog al wat zaad verspreid, zodat men in het voorjaar meer moet wieden. Ik geloof dat een echte vogelliefhebber dat er graag voor over heeft, als hij daarmee vogels in zijn tuin krijgt.

Met een vijvertje doet men dikwijls ook wonderen, vooral in streken, waar geen water is. En hoe gemakkelijk kan men dit tegenwoordig maken met behulp van een stukje plastic. Ook een in de lengte doorgezaagde autoband wordt nog al eens met succes voor dit doel gebruikt. Bij het maken van zo'n drink- en badplaats zal men terdege rekening te houden hebben met het gevaar, dat dreigt van de kant van katten. Dat geldt ook bij het opstellen van een voedertafel. Zorg dat er geen dichte begroeiing in de onmiddellijke nabijheid voorkomt, waarin een kat zich verschuilen kan. Wel is het gewenst dat zich zo'n bosje op enige afstand bevindt, zodat de vogels zich daarin in veiligheid kunnen brengen, als ze door rovers worden aangevallen. Dit bosje geeft ons de gelegenheid zelf van dichtbij het

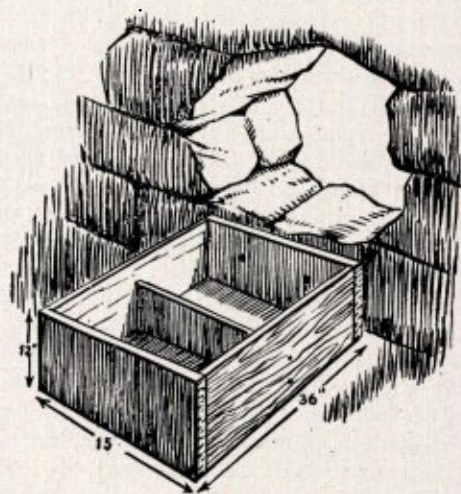
Nestbuidels

gedoe van de vogels gade te slaan, en ze te fotograferen. Tevens kunnen deze bosjes goede slaap- en nestgelegenheden worden, wanneer we ze flink dicht laten groeien door ze herhaaldelijk te snoeien, en er stekelige struiken voor gebruiken: roos, hulst, meidoorn, duindoorn, sleedoorn, zuurbes, enz. Voor zulke nog al wat plaats opeisende bosjes zal in een kleine tuin geen ruimte zijn. Maar dan moeten we eens denken, of de heg niet als zodanig kan fungeren. De stammetjes snoeien we daarvoor direct boven de grond af, zodat er veel zijtakjes komen. En we laten de heg onderaan breder dan boven. Het is wel vanzelfsprekend, dat we alleen dan wat kunnen bereiken, als dergelijke nestplaatsen ontoegankelijk zijn voor jongens. Die kunnen immers nooit hun handen thuis houden. Ook zullen we met het snoeien van de heg moeten wachten tot na de broedtijd. Goede slaapplekken bevinden zich ook in klimplanten tegen het huis. Wacht daarom met snoeien tot het voorjaar. We helpen ook dan vogels door de winter heen.

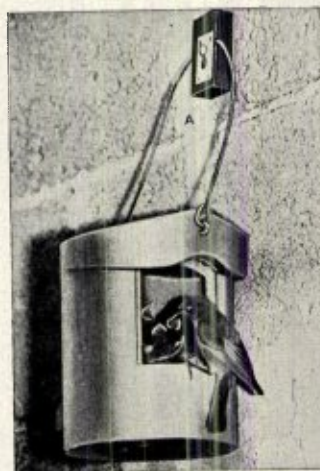
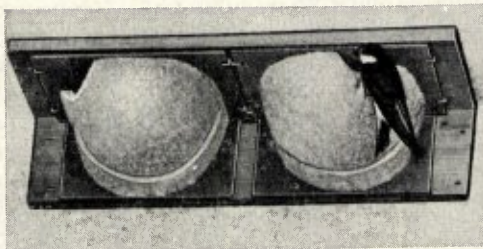
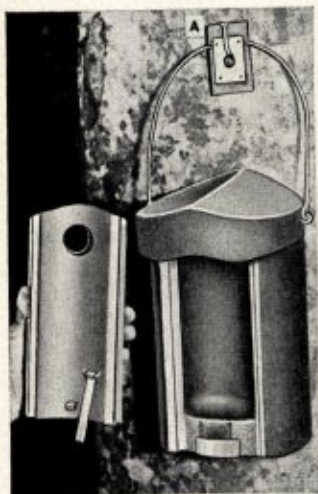
Ook in kale struiken kunnen op eenvoudige wijze voor bepaalde vogels geschikte slaap- en nestplaatsen worden gemaakt in de vorm van zgn. broedbuidels. Daarvoor bevestigt men aan een dikke tak van de struik een bos grashalmen of dunne twijgen zodanig, dat er een holte door omsloten wordt. Het gemakkelijkst gaat dit door de boven- en onderzijde van deze bos betrekkelijk dicht bij elkaar aan de tak vast te binden. Met planten die de bodem bedekken geven we nestgelegenheden aan vogels, die op de grond

broeden. De gewone brandnetel is daar ideaal voor. Daar broedt b.v. de nachtegaal tussen, en zit daar veilig, zelfs voor katten! Maar bij welke tuinliefhebber kan dit onkruid genade vinden? Daarom raadt men wel aan een proef te nemen met de volgende planten, die vooral in rotspartijen kunnen worden toegepast: klokjes, hoornbloemen, dovenetels, zonneroosjes.

Vogels die in hollen broeden worden door de besproken maatregelen niet geholpen. Zij hebben holle bomen nodig of gaten in muren en daken. Holle bomen moeten echter worden gekapt: zij vormen een te groot gevaar voor hun omgeving. Oude huizen worden gesloopt, en in de nieuwbouw met haar strakke lijnen is geen plaats voor spleetjes en richeltjes. De vogels willen zich gelukkig wel behelpen met nestkastjes. Er bestaan een groot aantal modellen. Als eerste eis moet men stellen, dat het dak volkomen waterdicht moet zijn. Er kan verbazend veel water langs de stam naar beneden stromen, wanneer het hard regent. Ook moet het kastje schoongemaakt kunnen worden; oude vogelnesten zijn broedplaatsen voor vogelvlooien. Het is prettig, als het kastje open kan worden gemaakt, om de inhoud te controleren: aantal eieren of jongen, soort, leeftijd. Dat gaat het gemakkelijkst in blokken, die zo zijn opgehangen, dat ze in hun geheel naar beneden kunnen

Broedkist voor uilen achter een gat in de gevel. Ook torenvalken, spreeuwen en witte kwikstaarten willen wel in het achterste vak van de kist komen nestelen. De aangegeven maten zijn inches.

Houtbeton-nestkasten bestemd voor hollenbroeders o.a. koolmees en pimpelmees; bewoners van een „balcon” grauwe vliegenvanger, zwarte roodstaart, witte kwikstaart; kunstmatige zwaluwnesten.

Te koop bij „Waveka”, Driebergen.

door een hele klas met kinderen worden uitgeworden gehaald. De controle kan dan desnoods oefend. De vogels trekken zich daar niets van aan. Ik heb het wel eens meegemaakt, dat het diertje — een koolmees — rustig bleef doorbroeden, terwijl het kastje van hand naar hand ging. U kunt zich wel voorstellen, hoe groot het enthousiasme van de kinderen was, toen ze dit meemaakten! Ook het sperren van de nestjongen werkt vertederend, zelfs op wilde jongens. Deze vorm van vogelbescherming is dan ook beslist een belangrijk hulpmiddel in de strijd tegen baldadigheid en vernielzucht. Toch moeten we de kastjes voor de veiligheid zo ophangen, dat er geen jongens bij kunnen. De hoogte doet er op zichzelf zoveel niet toe. In de natuur broedt dit soort vogels ook wel in gewone weidpalen en zelfs in boomstronken. Ondiepe nestkastjes worden opgehangen voor misbewoners: vliegenvangers, roodstaartjes. Deze dieren moeten over hun omgeving uit kunnen zien, terwijl ze op het nest zitten. Er worden nestblokker in de handel aangeboden van houtbeton. Zij hebben de vorm van een boomstam, en worden door de vogels eerder bewoond dan de gewone houten kastjes. De prijs is aanmerkelijk duurder, maar ze zijn ook veel duurzamer. Ook zijn er neststenen te koop, die men bij het bouwen van een huis in de muur laat in metselen. De nestholte erbinnen is op eenvoudige wijze te reinigen. Speciaal voor uilen worden wel aparte spleten in de muren opengelaten, die toegang geven tot een afgeschoten ruimte, b.v. onder het dak. Soms hangt men wel met succes kisten op onder

de daklijst, waarin uilen, maar ook torenvalken komen nestelen.

Tenslotte heeft men houtbetonnen zwaluwnesten vervaardigd, die opgehangen worden op plaatsen, waar zwaluwkolonies voorkomen of voorkwamen. Het succes is niet altijd verzekerd. Wel heeft men grote kans op inwoning van mussen. Deze vogels vormen overigens een probleem op zich zelf. Er zijn er genoeg, en ze vinden voldoende nestgelegenheid. In de stad maken zij graag gebruik van mezenkasten. Om dit te voorkomen, verkleint men het vlieg gat van 32 mm tot 26 mm doorsnede. Daar komt geen huismus meer doorheen. Overigens moet men bedenken, dat het beter is, dat een kastje, dat bij de school is opgehangen, door zo'n ordinaire mus wordt bewoond, dan dat het leeg blijft staan. Zelfs van een mussen huishouding kunnen onze kinderen wat leren!

Cliché's bij dit artikel zijn welwillend ter beschikking gesteld door Ned. Vereniging tot Bescherming van Vogels, Reguliersgracht 9, Amsterdam